

**Борис Стојковски**

Филозофски факултет

Универзитет у Новом Саду

Међународни центар за православне студије Ниш

e-mail: boris.stojkovski@ff.uns.ac.rs

## ПРИМЕРИ РЕЦЕПЦИЈЕ КУЛТА СВЕТИХ ЋИРИЛА И МЕТОДИЈА КОД БУЊЕВАЦА<sup>1</sup>

**Апстракт:** У раду се разматрају неки аспекти култа Светих словенских апостола Ћирила и Методија код Буњеваца. Као и сви римокатолички народи, али и део православног хришћанског света, 1863. године и Буњевци су обележили хиљадугодишњицу моравске мисије Светих словенских апостола солунске браће Ћирила и Методија. Осим тога 1885. године обележена је такође миленијумска годишњица смрти Светог Методија. У раду ће посебан акценат бити стављен на улогу буњевачког народног преподитеља епископа Ивана Антуновића, као и свештеника Блашка Рајића у рецепцији и ширењу култа свете браће. Они су у својим списима истицали важност Светих Ћирила и Методија. Посебан акценат биће стављен на шири контекст рецепције овог култа међу бачким Буњевцима, те везе које постоје са другим јужнословенским и уопште осталим словенским народима, првенствено православним Србима, али и Хрватима.

**Кључне речи:** Свети Ћирило и Методије, Буњевци, Блашко Рајић, Иван Антуновић

Култ Светих Ћирила и Методија имао је велики значај код римокатоличких и гркокатоличких Словена у Хабзбуршкој монархији, нарочито у контексту њиховог националног формирања у времену када настају модерне нације—односно у XIX веку. Ћирило-методијевско наслеђе и култ Свете браће су посебно имали значајну улогу у националном буђењу Словака, и целокупна делатност Ћирила и Методија је оставила велики печат на модерни и савремени словачки национални идентитет, чак независно од тога да ли су у питању римокатолици или протестанти. Што се гркокатолика тиче, ширење ћирилометодијевских идеја имало је значајне последице и на реорганизацију Гркокатоличке цркве у Угарској половином XIX века.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Рад је настао као резултат истраживања на пројектима: Правни и историјски аспекти положаја Буњеваца у Војводини, дугорочног пројекта који финансира Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност (број Решења 142-4512702/2021, руководилац пројекта доц. др Драгана Ћорић, Правни факултет Нови Сад); као и пројекта Матице српске под називом *Историја бачких Буњеваца*

<sup>2</sup> Литература о наслеђу Ћирила и Методија код Словака, па и Чеха, је огромна. Неколико кључних референци за ову тему су зборник *Syřilometodějská tradice* 2013; Hetényi – Ivanič 2017: 77-91; Делатност Свете браће и њихова улога као словенских апостола коришћена је чак и у време Прве Словачке републике (1939-1945) и имало је чак и националистичку ноту, нарочито међу гркокатолицима на простору тадашње Словачке, в. Borza 2013: 129-134.

Постоје разнолике везе међу православним и римокатоличким Словенима које су се манифестовале управо на прожимању ћирилометодијевских традиција. Оне су, међутим, по правилу више истицане на западној хемисфери јужнословенског света, оног под утицајем Рима и Беча. Такав је случај са неким словеначким ауторима, као што је етнограф, језикословац и народни препородитељ Матија Зиљски Мајар.<sup>3</sup> Он је 1860. године најпре на ћирилици, потом на гајевници (латиници) објавио песму *Слава светлима апостолима славенским* *Ћирилу и Методу*. Иако се у научним круговима не сматра песмом која има некакав изразити уметнички домет, за ову тему је од великог значаја. Објављена је као што је сугерисано на оба словенска писма, чиме се најизразитије види Мајарова припадност илиризму и илирском покрету.<sup>4</sup> ово није Мајаров једини спис о светој браћи. Саставио је и у *Златном Прагу* како стоји на књижици, публикувао дело под називом *Света брата Ћирил и Метод славјанска апостола и основатеља словства словства славјанскога: тисућлѣтны спомѣн на лѣто 863 / списал Матија Мајар Зиљски*, и ово дело је паралелно објављено на ћирилици и латиници.<sup>5</sup> Писао је 1885. године и једно дело поводом обележавања Методијеве хиљадугодишњице.<sup>6</sup> И други словеначки писци XIX века посвећивали су песме и друга дела светој словенској браћи. Антон Умек Окишки је, тако, у својој песми под називом *Slovanska tisučletnica* објављеној у *Zgodnjoj Danici* 1863. године величао словенске апостоле, а посветио је део и вези Светих Ћирила и Методија са Бугарима, те покрштавању бугарског владара *Богора*.<sup>7</sup>

Осим истицања свесловенских веза, у духу илиризма дакако, постоји још једна важна карика коју би требало детаљније појаснити када је о овој теми реч. Наиме, знатан број римокатоличких аутора, Ћирила и Методија посматрају као делатнике који су служили римској цркви, те су, сходно томе, сви Словени у почетку били под јурисдикцијом епископа града Рима. Тај прозелитски моменат није нешто ни ново ни непознато.<sup>8</sup> Нису му били имуни ни буњевачки аутори, што ће се и видети из навођења њихових записа који су везани за Ћирила и Методија.

*Поново откривање* ових светаца, како је то дефинисао италијански историчар и инострани члан Српске академије наука и уметности Анђело Тамбора, представљало је важну карику у националном буђењу значајног броја словенских народа, како православних (превасходно Бугара), тако још и више римокатолика и речених гркокатолика.<sup>9</sup> Међу свим тим народима посебно истичемо овом приликом Буњевце и Хрвате у Хабзбуршкој монархији. Култ Светих равноапостолних Ћирила и Методија је представљао значајну карику и у националном и верском обликовању међу Буњевцима. Главни носилац ћирилометодијевских идеја и пропагатор њиховог култа међу Буњевцима био је

---

<sup>3</sup> О њему в. Merhar 2013.

<sup>4</sup> Stanonik 2013: 191-192.

<sup>5</sup> в. Мајар 1864.

<sup>6</sup> Мајар 1885 са натписом на насловној страни *V tisučletni spomin smrti sv. Metoda*.

<sup>7</sup> О овом и другим словеначким делима посвећеним Ћирилу и Методију в. Stanonik 2013: 184-207.

<sup>8</sup> Управо 1863. године руски језуита Иван Михајлович Мартинов објавио је, о хиљадугодишњици Ћирила и Методија, свој зборник житија православних светитеља *Annus ecclesiasticus Graeco-slavicus*. Једна од његових основних идеја водиља је била управо да су Словени одвајкада били под Римом и да се словенско јединство има тражити само преко папства. Ова идеја није била нова, јер је и у XVIII било аутора, попут Фрање Ксавера Пејачевића, који су имали идентичне идеје. В. Стојковски 2022: 17-35.

<sup>9</sup> Тамбора 1985: 315-341 са посебним освртом на велики значај за јачање словенске свести у крилу дакако Римокатоличке цркве. То се посебно односи на пограничне крајеве Хабзбуршке монархије, али и Хрвате, Буњевце и друге словенске народе. О значају овог култа код гркокатолика в. Mráz 2013: 101-114.

свакако најзначајнији препородитељ овог народа епископ Иван Антуновић, о коме ће нешто доцније бити речи, а који је стајао под великим утицајем бискупа Јосипа Јураја Штросмајера.<sup>10</sup>

Сам Штросмајер себе је сматрао наследником Светог Методија на катедри сремских епископа, будући да је он био епископ босански и сремски, а да је столица обе ове дијецезе била у Ђакову. Култ Свете браће Ћирила и Методија био је, додуше познат међу римокатоличким верницима ове епископије још од краја XVIII века, али је доживео велики узлет управо за време Штросмајеровог епископства. Као што је добро познато он је на овој позицији био од 1850. године, када је формално заређен 8. септембра у Бечу. Тако да су у његово време се задесиле све велике прославе везане за словенске апостоле. Прво, хиљадугодишњица моравске мисије 1863. године, затим 1869. године је био миленијум од њиховог одласка у Рим те Ћирилове смрти, док је 1880. године била годишњица папског писма кнезу Сватоплку којим потврђује словенски као литургијски језик и коначно 1885. године обележен је тачно миленијум од Методијеве смрти. Штросмајер, а то је за ову тему од изузетно велике важности, залагао се за јединство цркве, али под папском супрематијом, као и за јединство Јужних Словена у Хабзбуршкој Монархији. У томе је улога наслеђа Свете солунске браће била изузетно значајна. Наиме, будући да су потпору и потврду за свој рад добили од самог папе Јована VIII, Штросмајер, као и још неки аутори, попут Илије Округића Сремца, видели су у томе нераскидиву везу јужно-словенског света са Римом и папством. На крају, не треба заборавити нити пренебрегнути ни чињеницу да је Штросмајер још у својој изгубљеној докторској дисертацији писао о односу источне и западне цркве, те је на више места писао и о томе како је православна црква та која је отпала од римокатоличке. Штросмајер је био посебно активан и у залагању да се у богослужбену употребу уведе и старословенски језик, који је такође видео неком врстом инструмента за ширење римокатолицизма међу Србима и православним народима уопште. Делимично је успео када је старословенски језик уведен у богослужбену употребу у Црној Гори, док је за Србију видео босанске фрањевце као оне који би могли да на овом језику врше римокатоличку службу.<sup>11</sup>

Епископ Иван Антуновић, једна од најмаркантнијих личности буњевачког народног препорода, а који је стајао под значајним Штросмајеровим утицајем, и имао је такође улогу у ширењу култа словенских апостола.<sup>12</sup> Иван Антуновић је аутор једне

<sup>10</sup> Антуновић је уживао наклоност Јосипа Јураја Штросмајера, која је са једне стране била и природна, јер су били римокатолички прелати који су у верском погледу делили уверења. Осим тога, и једног и другог везивала је идеја словенског јединства, посебно у контексту јужнословенских веза, али са, дакако, центром унутар саме Монархије, првенствено у Загребу и посебно са верским седиштем у Риму. Уп. Skenderović 2007: 85-103; Skenderović 2017: 239-241.

<sup>11</sup> Крестић 2001: 9-55; Крестић 2007: 126-150; Lukić, Blažević-Krežić 2012: 64-70. 31-33.

Штросмајер је и Заводу Светог Јеронима у Риму поконио и икону Светих Ћирила и Методија која се налазила на првом олтару с лева. Žutić 2020: 29

<sup>12</sup> Иван Антуновић је рођен 19. јуна 1815. године у Кунбаји. Школовао се у Калочи, Суботици, Печују и Сегедину, а богословију је завршио у Калочи, седишту надбискупије, 1842. године. Службовао је као свештеник у Аљмашу, био је бачки препозит, а од 1876. године понео је насловну титулу епископа босонског, што је стара блискоисточна епископија која је нестала још у средњем веку. Током свог живота успостављао је блиске односе не само са епископом Штросмајером, већ и са другим угледницима из Троједне краљевине. Дописивао се, између осталих, и са фра Еузебијем Ферменцином, значајним због сакупљања и објављивања великог броја извора за историју Срба и других Јужних Словена. Осим са њим Антуновић је успостављао везе и са Јурајем Добрилом, те другим књижевницима, филолозима и уопште препородитељима међу јужнословенским народима Далмације, Хрватске, Истре и других крајева. Важан је и као покретач новина, и то *Bunjevačko-šokačkih novina*, те *Bunjevačko šokačke vile*, а подржавао је и оснивање листова у другим деловима

молитве у част Светих Тирила и Методија. Ова молитва је била објављена у његовом делу *Bog s csovikom na zemlji* где и иначе постоји опсежан део посвећен Светој браћи, односно њихово житије, са којим се преплиће и једна релативно подуга молитва. И у самом житију Светих Тирила и Методија, које је епископ Антуновић саставио се истиче њихов значај за све Словене. Он их чак доводи у везу и са Светим Јеронимом, који је често повезиван са Далмацијом, Словенима и глагољашком традицијом. На тај начин сву тројицу црквених делатника Антуновић приказује као оне који су допринели афирмацији словенске глагољашке традиције и уопште очувања словенског идентитета.<sup>13</sup> Ево једног индикативног и занимљивог дела из ње који доносимо, са сачуваном ортографијом онога времена:

*Hvala Tebi svemogućí Bože, koji si se umah u početku smilovao našoj krvi, pa si narod Slavenski već u prvu crkvu katoličku uvadjao, koja nam je rodila slavnog učenjaka, diko i slavu svih Slavena, u koga se ugledali, i kano da su mu duh upili, neumrla dva brata SS. Cyrill i Methodia, grčki redovnici, koji su našim dragim milozvučnim jezikom, ne samo sveto evangjelje navješćivali, već i svetu Misu odpivali. Budite nam uvijek u Slavenstvu živi i po imenice poznati kao apoštoli, po Isusovu namjestniku na svetog Petra stolici sjedećem rimskom papi, za Slavenstvo opunovlašteni.*

*Vas je odlikovala goruća ljubav prema Slavenstvu, jerbo ste se iz silne daljine krenuli, te djelujući apoštolski u Bulgarii, tja do Morovaca naših braća dospili, a odnud vas neprocijenjene vriednosti djelokrug, na svu rimsku Pannoniu izlegli, da dobrim Slavenom užežeže velik svećnjak uskrснуla Isusa, neka bi im svietlilo sve do skončanja svieta.*<sup>14</sup>

Значајан је и наставак овог својеврсног житија словенских апостола, будући да Антуновић пише како су Тирило и Методије отишли у Рим након оптужби да су *tobože Isusov nauk bludnjam pomrsili i kršćansko bogoštovje barbarskim t. j. Slavenskim jezikom naružili*. Тамо су они разрешили овај проблем са папом који им је дозволио да у богослужењу користе језик *koga je u svetinje crkve već neumrli Jerolim uveo*. Овде наново видимо тезу о томе како је Свети Јероним проповедао на словенском језику, пошто је био родом из Далмације, додуше из епохе када у овој области нема ни говора о Словенима. Антуновић пише и како је Тирило умро у Риму, а потом је Методије био посвећен за епископа, којег назива и *prabiskup*. Методије је покрштавао Словене, *te za njih sveto pismo u materinski jezik*

---

Монархије, понајпре у Истри и Хрватској. Ипак, најважнији је као плодан и свестран писац. За историчаре од изнимне је важности његова *Razprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih u pogledu narodnom, vjerskom, umnom građanskom i gospodarskom*, публиковано у Бечу 1882. године, за коју је такође имао јаку подршку Јосипа Јураја Штросмајера. Писао је и друга философска и посебно теолошка дела, као и књижевне списе. Умро је у Калочи 13. јуна 1888. године. Од веома обимне литературе о Ивану Антуновићу издвајају се следећа дела са богатом библиографијом Evetović 1935: 3-136, 183-305; Sekulić 1990: 199-202; Zbornik 1990; Skenderović 2007: 85-103; Vuković 2008: 36-40; Skenderović 2017: 219-247; Névttára.

напоменимо овде да је значајан део хрватске историографије убеђења да су Буњевци и Шокци део хрватског народа, и а ргиоги пишу искључиво са таквог становишта, те и Антуновића као и друге буњевачке прваке некритички сматрају за Хрвате. Овом приликом се нећемо упуштати у то изузетно комплексно питање генезе буњевачког идентитета, те бројних утицаја који су га обликовали, али је битно истаћи да било какво искључиво и једнострано тумачење нема упоришта у изворној грађи и научној методологији.

<sup>13</sup> Evetović 1935: 86.

<sup>14</sup> Antunovich 1879: 489; Lukić, Blažević-Krezić 2012: 73-74.

priveo. Колико је овај велики буњевачки препородитељ био везан за култ Светих Ћирила и Методија сведочи и то да их је назвао духовним оцима Словена, до те мере да ако би им и цео свет негирао апостолство, Словени су ту да буду сведоци управо њиховог апостолског деловања. За ову тему је од значаја и на који начин Иван Антуновић завршава ово житије-молитву Ћирилу и Методију:

*Svaka slavska mati neka uči svoja čeda da se posli Blažene Djevice mile Bogorodice utiču SS. Cyrilu i Methodiu slavenskima apostolima, da nas odvrćaju od svakoga zla duše i tiela, te nas u vjeri kršćansko-katoličkoj utvrđuju.*<sup>15</sup>

Поред овога житија, постоји још једна молитва коју је саставио исти аутор. Ево како се још усрдно молио светим словенским апостолима најзначајнији буњевачки народни прегалац епископ Иван Антуновић:

*O dragi sveti čirile i Metodije, blaženi slavenski apostoli! U kojih si je Bog otac ugodio: U vašu množnu zaštitu privadjamo mladež našu, dicu našu, da se po milosti vašega apostolstva, podpuno nauče viri katoličkoj. Ponizno vas molimo, da se stavite pred lice milostiva Boga, te gorljivo zaprosite ujedinjenje, u jednoj te istoj crkvi kojoj je vidljivom glavom sveti Petar, po svom nasljedniku rimskome papi, svih slavenskih grana, zada se ovako učenost kršćanska, u njih što većma razgrani i svetost ponašanja što boljima utemelji. Pred tebe o milosrdni Spasitelju! Skrušenim srcem stupamo, moleć, da se velikim milosrdjem svojim smiluješ narodu slavenskomu, i u sridini njegovoј ukinеš razkolništvo, pak iz svakog njegovog uda, svih obiteljih i svih plemenih iztribiš krivovirstva. Neka njegovo svevideće oko radostno i veselo opočivalo bude nad svimih Slaveni, u jedno kolo svete majke Crkve rimo-katoličke sabranimih.*<sup>16</sup>

У својој прилично обимној коризменој посланици 1885. године Јосип Јурај Штросмајер снажно подржава прославу хиљадугодишњице мисије Ћирила и Методија, наравно са посебним освртом на Методија и његово титуларно седиште у старом Сирмијуму. Занимљиво је да Штросмајер у овој посланици Методијеу архиепископску катедру ставља у Моровић, будући да је Методије био панонско-моравски архиепископ. Себе наново истиче као наследника Методијеве дијецезе, а предлаже да се организује и ходочашће у Рим и Велехрад. Штросмајер у својој посланици даље наводи и како ће изгледати литургијска прослава и даје упутства верницима како да се моле за јединство цркве и хришћана Светим Ћирилу и Методију. И управо препоручује, осим Оче наша и молитве Богородици *Здраво Маријо* да сваки верник прочита и измоли молитву Светом Ћирилу и Методију *iz krasne molitvene knjige gospodina prepošta i biskupa Ivana Antunovića*. Штросмајер је у овој коризменој посланици, објављеној 15. фебруара 1885. године пренео у целости Антуновићеву молитву Ћирилу и Методију.<sup>17</sup>

Свакако једно од Антуновићевих најзначајнијих дела јесте и *Razprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih u pogledu narodnom, vjerskom, umnom građanskom i gospodarskom*. Овај покушај прављена неке врсте прве синтезе буњевачке историје обилује веома занимљивим темама из словенске историје. На историју Словена, па међу

<sup>15</sup> Antunovich 1879: 489.

<sup>16</sup> Evetović 1935: 105-106.

<sup>17</sup> Josip Juraj 1885: 58-61.

њима и *jugoslavena* Иван Антуновић има поглед који је карактеристичан за низ историчара и писаца раног новог века, а то је онај о старости Словена, јер по њему *u Europi neima ni starijeg ni slavnijeg plemena od slovenskoga*.<sup>18</sup> Када је реч о Светом Ћирилу и Методију за њега су они словенског порекла по мајци, а Ћирило<sup>19</sup> је превео Јеванђеље по Јовану на словенски језик и то на ћириличком писму. Антуновић нарочито истиче противљење немачког клира проповеди Ћирила и Методија и њиховом ширењу словенске литургије и уопште богослужбених књига на словенском језику. Надаље, буњевачки аутор помиње како је и кнез Коцељ научио словенску азбуку, а самог словенског владара назива кнезом панонских Словена и, ослањајући се на Фрању Рачког и још неке ауторе, побија да је Коцељ био далматински војвода. Константин и Методије су добили у Риму подршку од папе, а Антуновић каже да је прво Ћирило био хиротонисан за сремског епископа, али је умро убрзо. Но, занимљиво је да овде Ћирила Иван Антуновић назива поглаваром свих моравских, далматинских и хрватских цркава над којима је имао јурисдикцију. Пред смрт Ћирило је тражио од брата да се врати у Моравску и настави њихово дело. На молбу кнеза Коцеља, Методија је папа рукоположио за архиепископа панонско-моравског и сремског, на катедри Светог Андроника, односно у древном Сирмијуму. Као важан детаљ Антуновић истиче и то да је држава моравског кнеза Сватоплука била заснована на словенској писмености, те да се немачки клир борио против утицаја хришћанства на словенском језику. На крају, 880. године папа је одобрио Методију богослужење на словенском језику.<sup>20</sup>

Завршно поглавље овог дела Ивана Антуновића показује још неке његове намере због којих и пише ову *Расправу*, али и још један аспект његовог свеукупног препородитељског деловања. У питању је отклон од мађаризације и супротстављање овом процесу. У наслову последњег поглавља епископ Иван Антуновић наводи да *po Magjara nema drugdje spasa, već u ozbiljnoj ravnopravnosti svih narodnosti ugarskih, a po nas jugoslavene jedino u miru i sjedinjenju vjerskom*.<sup>21</sup> Ово последње, верско јединство јужнословенских народа, дакако, би требало бити остварено под јурисдикцијом Римокатоличке цркве, према мишљењу Ивана Антуновића. Овај римокатолички прелат на самом крају овог свог значајног дела додао је и ово, цитирајући Штросмајера, којег назива још и *zlatousti biskup*, а у контексту потребе мирног суживота и братске љубави са православним Србима: *I jedni i drugi štujemo i zazivamo Sv. Ćirila i Metoda: to je pravo i Bogu drago*.<sup>22</sup> Иван Антуновић је имао врло благонаклон став према Србима, али је црквено нејединство било камен спотицања заједништву јужнословенских народа на начин на који је то Антуновић видео. Осим тога, противљење српске јерархије било каквом наговештају уније, нарочито након Штросмајерове енциклике 1881. године у којој је подржао поштовање Ћирила и Методија као један од начина уједињења православних са римокатолицима, довело је и до озбиљних раскола међу Јужним Словенима.<sup>23</sup>

Ова кратка анализа Антуновићевог писања о Ћирилу и Методију сведочи како њему није био непознат ни историографски метод истраживања, који се у његово време формира. Ивана Антуновића свакако не можемо дефинисати као историчара, али је јасно да је у неким аспектима имао и критички приступ, те да, уз све мањкавости и недостатке,

---

<sup>18</sup> Antunovich 1882: 12.

<sup>19</sup> Тада се још увек звао својим мирским именом Константин, али код Антуновића то није увек јасно разграничено.

<sup>20</sup> Antunovich 1882: 27-28.

<sup>21</sup> Antunovich 1882: 169.

<sup>22</sup> Antunovich 1882: 180.

<sup>23</sup> Skenderović 2007: 99-100.

овај најзначајнији препородитељ бачких Буњеваца има и знање о историјском контексту деловања Ћирила и Методија. Наравно, не треба никада изгубити из вида да му је верско питање ипак било примарно.

Значај који су Ћирило и Методије имали за бачке Буњевце огледа се и у писању суботичке *Bunjevačko-šokačke Danice*, свакако једног од најзначајнијих буњевачких листа, који је истовремено био и суботички календар, како стоји у поднаслову. У броју за 1885. годину постоји биографија папе Лава XIII коју потписује извесни Громович. Ево шта он каже везано за прославу и поштовање Светих Ћирила и Методија: *Znamenito je osobito za nas to, da baš ovaj papa je razširio štovanje svetil apoštola slavjanskih Cirila i Metoda zapovidiv, da se poštivaju ko sveti posvem kršćanskom svitu.*<sup>24</sup>

Поред Ивана Антуновића, још једна значајна личност за буњевачку културу и идентитет био је и свештеник Блашко Рајић. Осим његовог плодног рада као свештеника, посебно при цркви Светог Рока у Суботици (*Керска црква*) и писца, његов политички рад није ништа мање занимљив. Он је, и по томе је шиροј научној јавности можда и најбоље познат, био један од знаменитијих учесника Велике народне скупштине у Новом Саду 25. новембра 1918. године када је проглашено прикључење Бачке, Барање и Баната Краљевини Србији.<sup>25</sup>

За ову тему је од кључног значаја његово дело, изашло 1908. године у Суботици, које носи назив *Velika duhovna manna ili duše hrana u molitvama i pismama za kršćane katoličke*. У овом делу, које је зборник житија светаца са молитвама, постоји и кратко, пролошко житије Светих Ћирила и Методија, као и молитва овим словенским апостолима. Блашко Рајић је такође, слично Антуновићу, писао како су они били словенског порекла и како су *ovaj silni puk priveli k viri Isusovoj u krilo svete majke Crkve rimsko-katoličanske*. Рајић даље каже како су Ћирило и Методије превели Библију на словенски језик и изумели писмо, које се зове ћирилица, којем пишу углавном Срби, *koji su onda sa svim ostalim slavenima u katoličku crkvu bili uvršteni, i samo posli su se odcipili od svete crkve Isusove*. И молитва Блашка Рајића Светим Ћирилу и Методију има сличну тенденцију, посебно њен почетак. Ево како она гласи: *Svemogućí víční Bože, koji si se dostojao nas u jedinstvu kršćanske vire po blaženoj braći Ćirilu i Metodu, tvojim priznáním i biskupima, milosrdno privesti: daj, molimo te, da koji se sadašnjem slavlju njihovom dostojno veselimo, njevim bogoljubnim prošnjama víčnu slavu dostignuti mogli budemo. Po Isukrstu Gospodinu našem. Amen.*<sup>26</sup>

Ова двојица значајних буњевачких делатника имали су веома јасан однос према неговању култа Светих Ћирила и Методија. Обојица су их сматрали ванредно значајним свецима за римокатолике и истрајавали на томе да се њихов култ што више афирмише. Наравно, Ћирило и Методије јесу искоришћени и у сврху уједињења хришћана, али под влашћу Рима. За то је нађено објашњење у томе да су двојица византијских мисионара Словене привели римокатоличанству, а и подршку за свој рад су добили од папе. Ту се дакако занемарује чињеница да у периоду када су Константин и Методије деловали, дакле оквирно од 863. године и почетка моравске мисије, па све до Методијеве смрти 885. године, црква је била јединствена. Осим тога, византијски цар Василије I је због својих политичких интереса одржавао добар однос са Римом, али и да се значајан део подручја

<sup>24</sup> Gromović 1885: 27.

<sup>25</sup> Овом приликом нећемо улазити у детаље, посебно не везане за доста, у најмању руку, комплексно политичко опредељење, те национална и политичка лутања Блашка Рајића, већ је превасходни циљ увид у његово пастирско дело у контексту поштовања Светих Ћирила и Методија. Рајић нема своју комплетну биографију, те од појединих радова о њему уп. Grlica 2003: 55-59; Skenderović 2004: 153-172; Mačković 2012; Mačković 2017; Крестић 2019: 683-697.

<sup>26</sup> Raić 1908: 271.

на коме су и живели Словени налазио под јурисдикцијом управо римске епископске катедре. На крају, подршку за свој мисионарски рад је Методије добио и у Цариграду, где се обрео вероватно 882. године, примивши пре тога и писмо од цара Василија I Македонца (867-886) који у њему изражава личну жељу да види Методија. Све ово треба имати на уму када се сагледава мисија коју су Константин и Методије имали међу Словенима.<sup>27</sup>

Завод Светог Јеронима, римокатолички завод, друштво и црква, где се данас школују искључиво хрватски свештеници, био је у почетку установа која је носила префиксе *словенски* и *илирски*. Више пута је отворан и затворан, а када је поново отворен за кратко време 1863/1864. године носио је назив *Светих Ћирила и Методија*. Затворен је после неколико година због сукоба око уједињења Италије и укидања папске државе, а за његово ново отварање доста је био заслужан и Штросмајер.<sup>28</sup> Но, оно што је значајно јесте да је један од покушаја његовог пуштања у рад био баш на миленијумску прославу великоморавске мисије Ћирила и Методија.

Видели смо на низ примера да је један од примарних циљева замаха јачања култа Ћирила и Методија код римокатоличких Словена била идеја о верској супрематiji Рима односно о јединству свих Словена у оквиру Римокатоличке цркве. Као што је од раније у науци познато српска црквена јерархија није увек ни сасвим благонаклоно гледала на ову хиљадугодишњицу 1863. године, али и све касније намере из римокатоличких кругова (1881, 1885) да се путем заједничког поштовања свете солунске браће и словенских апостола дође до верског јединства међу јужнословенским народима. Са друге стране, у делу црквених, али и световних интелектуалних кругова ове годишњице су обележаване и сматране важним.<sup>29</sup> Опрез према прозелитизму и покушајима унијаћења навео је да се култ ове двојице солунских мисионара ипак спорије укоренеује међу српски православни живаљ. Што се тиче саме 1863. године илустроваћемо на два примера како је ова годишњица протекла у црквеним круговима у Бачкој, а то је најбољи показатељ контрадикторног става унутар српског корпуса у Бачкој, која је овде у фокусу као нека врста компарације са Буњевцима. Наиме, међу архивским документима Српске православне

---

<sup>27</sup> Из обиља литературе издвајамо само неке кључне библиографске јединице са детаљнијим списком извора и литературе у свакој од њих. Dvornik 1933; Dvornik 1970; H. Tóth 2003: 91-166; Коматина 2014: 183-196, 334-344; Тахиаос 2018: 63-120

<sup>28</sup> Žutić 2020: 42-43, 62.

<sup>29</sup> То наравно не значи да култа ове двојице светаца није било код Срба и пре 1863. године, а и у то време, напротив. Они се спомињу још у *Мирослављевом јеванђељу* и другим богослужбеним књигама и зборницима житија светаца. Дурковић-Јакшић 1986: 7-33; Међутим, овако организоване велике прославе 1863. године, као и осталих годишњица посвећених словенским апостолима није било. Митрополит Михаило јесте био личност која је изузетно подржавала и била посвећена овом култу, Друштво српске словесности је на митрополитов предлог и одржало свечану седницу и прославу хиљадугодишњице Ћирила и Методија 1863. године, али опреза није недостајало. То се нарочито односи на време када је папа Лав XIII послао енциклику *Grande mundus* 30. септембра 1880. године, где је промовисао тезу о томе да су Ћирило и Методије од папе добили право да христијанизују Словене. Ова енциклика је донета на предлог епископа Штросмајера, а посебно оштру реакцију међу православнима је изазвао је позив ђаковачког епископа да Словени 1881. године иду на ходочашће у Рим. Нарочито оштар у одговорима је био Никодим Милаш. Дурковић-Јакшић 1986: 35-66. Оно што је свакако могло да има приличан утицај на ипак присутност култа словенских апостола јесу и руске богослужбене књиге, а које су се налазиле у библиотекама и при храмовима Карловачке митрополије. Такав је руски минеј из 1793. године за мај месец, који се налази у Библиотеци Српске православне црквене општине суботичке Минеј 1793: 92-93. исто је и са зборником житија светих за март, април и мај из библиотеке манастира Грабовца. И ово је руски зборник, из 1762. године, а у посед манастира дошао је 1875. године, на основу записа на њему и садржи врло екстензивно житије Ћирила и Методија Житија светих 1762: 375-385

црквене општине суботичке за речену годину нема никаквих назнака да се на било који начин обележавала хиљадугодишњица Светих Ћирила и Методија.<sup>30</sup> Са друге стране, у Новом Саду је 1863. године била чак и свечана литургија те програм у гимназијској сали са беседама и рецитацијама.<sup>31</sup>

Када је реч о Методијевој миленијумској прослави 1885. године, ту је ситуација била нешто другачија. Патријарх Герман Анђелић је 1885. године забранио да се врши служба у част Светих Ћирила и Методија, иако је у неким другим српским крајевима, попут Црне Горе, Босне, Херцеговине, Далмације. Упркос патријарховој забрани прослава се одржала диљем данашње Војводине, чак и у Сомбору и Новом Саду, а патријарху се супротставио и део клира, сматрајући његову забрану светогрђем. Прославе су углавном биле световног карактера, а на њима су наступала певачка друштва. У Вршцу је говор на пример одржао Лаза Нанчић који је веома критиковао патријарха.<sup>32</sup> *Застава* је доста опширно пренела прославу хиљадугодишњице Методијеве смрти из Кијева са детаљним описом свечане академије која је одржана.<sup>33</sup>

Дакле, подозривост према обележавању хиљадугодишњице деловања свете браће и словенских апостола Ћирила и Методија доводила је, између осталог, до међусобних сукоба међу водећим војвођанским српским круговима. Боље је можда рећи да је то искоришћено у већ постојећем сукобу Слободоумне странке са табором, односно присталицама, патријарха Германа Анђелића. Против патријарха су иступали изузетно снажно и радикали. Сам патријарх је био изразито непопуларан, а стање је погоршавала и чињеница да је био наименован на своју функцију (*намет-патријарх* је називан), али да се доста лоше руководило црквеним фондовима. У оваквим околностима, патријархово одбијање да се прикључи прослави Светих Ћирила и Методија, па да их и призна на неки начин као свеце, изазивало је бројне оптужбе-од оних да тиме намеће унију, до спочитавања да чини светогрђе, јер одбија да прославља већ познате свеце.<sup>34</sup>

На примеру Блашка Рајића види се да је идеја о словенском јединству, те о Ћирилу и Методију као римокатоличким делатницима, била жива и у XX веку. То се запажа и из једног дела гркокатоличког епископа крижевачког Дионисија/Дионизија Њарадија, једног од најзначајнијих делатника и интелектуалаца међу Русинима како

---

<sup>30</sup> АСПЦОСУ, 1863-1868, документа за 1863; АСПЦОСУ 1884-1887, документа за 1885; АСПЦОСУ Закључења 1863: 132-143; АСПЦОСУ Записник 1863: 4-25; АСПЦОСУ Записници 1885 (без пагинације). Црквена општина је током обе године расправљала о својим редовним темама, бавила се финансијама, обновом и преправком саме цркве, својом имовином, као и свакодневним парохијским животом. Међу документима су и преписке са вишим црквеним, односно епархијским, те градским властима. У другој половини 1863. године важна тема је примера ради било и оснивање женске школе.

Наравно, о некој реакцији цивилних, тј. државних власти није ни могло бити речи, посебно када се узме у обзир и чињеница да било какво буђење словенског идентитета није ишло у прилог аустријским државним органима. И овде ћемо илустровати само на једном примеру, а то је Суботица, за ову тему ванредно важна управо због Буњеваца. Градско веће је ових година разматрало градске теме и бројна свакодневна питања из свог домена. В. ИАС, Ф 002/12 1863; Ф002/115 1863.

Оно што је једино остало непознато јесте да ли су суботички фрањевци на неки начин обележили ове две миленијумске прославе. Нажалост, архив Фрањевачког самостана Светог Михаила (Миховила) у Суботици врло селективно отвара врата истраживачима, па за многе она остају затворена.

<sup>31</sup> Даница 1863: 480. када је 1885. године *Застава* била у сукобу са патријархом Германом Анђелићем око нове прославе хиљадугодишњице Ћирила и Методија, поводом миленијума од Методијеве смрти, и овај је лист такође помиње ову прославу у Новом Саду, *Застава* 21. април 1885: 1-2.

<sup>32</sup> Дурковић-Јакшић 1986: 67-74; Вул: 1885, 1-2;

<sup>33</sup> Прослава 1885: 2.

<sup>34</sup> Ракић 1975: 187-189; Васин 2015: 474-476.

Аустро-Угарске монархије, тако и Краљевине СХС. Он је саставио житије Светих Ћирила и Методија где их такође везује за Рим и на тај начин конструише да су сви Словени били под Римом. Треба истаћи и да је владика Дионисије Њаради био управо до 1927. године и администратор гркокатоличке Прешовске епархије, те је и на тај начин био повезан са подручјем где се у деветом веку ширила моравска мисија Ћирила и Методија.<sup>35</sup>

Њихов култ код римокатоличких Словена веома је јак до данашњих дана. То се јак добро види и у енциклици *Slavorum apostoli* папе Јована Павла II од 2. јуна 1985. године где се посебно истиче њихов допринос евангелизацији Словена и ширењу хришћанства међу њима. Папа у овој енциклици захваљује Богу због тога што је пре једанаест векова Словене привео вери Христовој, а и сам папа наводи да је и он сам родом Словен:

*Universa Ecclesia gratias tibi agit, qui Nationes Slavicis undecim abhinc saecula ad fidei communionem vocavisti, de tali hereditate ac de illis quae eadem Nationes in publicum attulerunt patrimonium. Gratias tibi specialiter ea de re habet Pontifex Romanus, genere Slavus.*<sup>36</sup>

Да сумирамо и закључимо, када се све сагледа, буњевачки народни прваци, попут епископа Ивана Антуновића или свештеника Блашка Рајића показују да су, као првенствено припадници римокатоличког клира, били одани идејама које је промовисао Рим. Уз то, имали су и свесловенску свест, у контексту које су и Ћирило и Методије нашли своје место. Култ Светих Ћирила и Методија код Буњеваца требало би овде посматрати двојако, али сасвим у складу са значајем који је имао и код других словенских народа, особито Чеха, Словака, Хрвата, Русина. Најпре, ради се о словенском идентитету, са посебним акцентом на богослужење на словенском језику. Иако за Буњевце ова два солунска брата нису имали толико велики значај као примера ради за Словаке или Чехе, ипак су словенске (илирске) идеје биле промовисане међу Буњевцима и кроз поштовање ова два византијска мисионара. Надаље, идеја јединства свих словенских народа (укључив и православне), али под папском столицом, је нешто што је била идеја ширена из Рима. Преко Штросмајера, али и директно из папског седишта овакво посматрање се укоренило и међу водећим буњевачким првацима који су се дотicali ћирилометодијевских тема. На крају, Буњевци, као римокатолички народ, чврсто су се држали оног правца који је диктирао папа, и то првенствено преко Јосипа Јурја Штросмајера. Тако је и култ Ћирила и Методија међу Буњевце управо ширен преко линије Штросмајер-папство. Све у свему, и кроз призму перцепције култа Светих Ћирила и Методија, види се колико је целокупан буњевачки идентитет прожет римокатолицизмом и колико вера и код овог народа представља основу националне самобитности и културе.

---

<sup>35</sup> Њаради 1927. Од литературе везане за личност и дело епископа Њарадија в. Харди 2007: 265; Гарди 2016: 108-113; Харди 2018: 582-583.

Аутор се срдечно захваљује проф. др Ђури Хардију на помоћи у вези са биографијом епископа Дионизија Њарадија.

<sup>36</sup> Ioannes Pauli II. Pp. *Slavorum apostoli*, die 2. junii 1985

## Библиографија

Архив Српске православне црквене општине Суботица, Документа 1863-1868; 1884-1887.

Архив Српске православне црквене општине Суботице, Завршетак Православног Общества, 17. август 1858-29. мај 1863.

Архив Српске православне црквене општине Суботице, Записник Седница заступништва прав. српске црквене општине у Суботици од 1. јунија 1863. године до 31. децембра 1865. вођени

Архив Српске православне црквене општине Суботице, Записници одборских и скупштинских седница правосл. српске црквене општине суботичке за године 1885, 1886. и 1887.

Библиотека Епархије будимске, Грабовац бр. 5, *Житија светих за месеце март, април, мај* (1762): Москва,

Библиотека Српске православне црквене општине Суботице, *Минеј за мај* (1793). Москва

Васин Горан (2015): *Сабори раскола. Српски црквено-народни сабори у Хабзбуршкој монархији 1861-1914*. Београд: Службени гласник

Вул. (1885): Шта се чини данас-у цркви? *Застава*, бр. 55, 10. април: 1-2

Гарди Дјора (2016), Историографична и публицистична творчеств епископа Дионисја Няради в контексти религијног и националног идентитета бачванско-сремских русинів, in: Bohdan Halczak, et All. (Eds), *Lemkove, Bojkowie, Rusini – historia, współczesność, kultura materialna i duchowa*, том VI, Słupsk: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, 108-113.

*Даница*, год. IV, број 30, 28. јула 1863.

Историјски архив Суботица Ф:002. Градско веће слободног краљевског града - Суботица (1861-1918); /1838/1861 1918/1922/:

Коматина Предраг (2014): *Црквена политика Византије од краја иконоборства до смрти цара Василија I*. Београд : Византолошки институт САНУ

Крстић Василије (2001): *Бискуп Штросмајер у светлу нових извора*. Нови Сад: Прометеј

Крстић, Василије (2007): Бискуп Штросмајер и литургија на старословенском језику у Црној Гори и Србији. *Зборник о Србима у Хрватској*. 6: 125—150.

Крстић Василије (2019): Блашко Рајић - прилози за политичку биографију. *Летопис Матице српске*, Год. 195, књ. 503, св. 5, мај: 683-697.

Мајар Матија (1864): *Света брата Цирил и Метод славјанска апостола и основателѣ словства славјанскога: тисучлѣтны спомѣн на љето 863*. Праг : К. Сейфрид

Н. Н (1885а): Прослава хиљадугодишњице Св. Кирила и Методија у Кијеву. *Застава* бр. 59, 17. априла: 2.

Н. Н. (1885б): Јесу ли се у нас Ћирил и Методије и досад славили. *Застава*, бр. 61, 21. априла: 1-2.

Няради, Дионисій (1927). *Житиє св. Кирила и Мефодія славянских учителей и просвѣтителѣх*. Нови Сад: Рус. народ. просв. Дружтво

Ракић Лазар (1975): *Радикална странка у Војводини*. Нови Сад: Институт за изучавање историје Војводине

Стојковски Борис (2022). *Римокатолички култови српских средњовековних светитеља*. Нови сад: Архив Војводине-Фондација Светозар Милетић.

Тахиаос, Антоније-Емилија (2018). *Света браћа Кирило и Методије, просветитељи Словена*. Крагујевац: Каленић

Харди Ђура (2007): Развој историографије код Русина у Војводини до 1941. године, *Истраживања*: 257-267.

Харди Ђура (2018): Њаради, Дионизије. *Српски биографски речник*, том 7 Мл-Пан, Нови Сад: Матица српска.

s. a. *Antunovich (Antunovic) János*, Az egyházmegye 18-20. századi intézményei és névtára, <https://archivum.asztrik.hu/?q=en/node/1113> приступљено 15. маја 2024. године

Antunovich, Ivan (1879): *Bog s'čoviekom na Zemlji : djelo predstavljajuće trojedina Boga u doticaju s'čoviekom, u svih njegovih vjerskih i društvenih odnosajih*. S. L.

Antunovich Ivan (1882): *Razprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokcih u pogledu narodnom, vjerskom, umnom građanskom i gospodarskom*. Beč: izdaje i razdieljiva Pisac

Borza Peter (2013), Cyrilo-metodská tradícia medzi gréckokatolíkmí v kontexte 1. Slovenskej republiky. *Kultúrna identita gréckokatolíkov vo svetle cyrilo-metodského dedičstva II*. zost. Miloš Lichner, Šimon Marínčák, Peter Žeňuch. Bratislava: Dobrá kniha, 129-134.

Dvornik Francis (1933): *Les Légendes de Constantin et de Méthode: vues de Byzance*. Prague: Commissionnaire Orbis

Dvornik Francis (1970): *Byzantine Missions among the Slavs*. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press

Evetović Matija (1935): *Život i rad biskupa Ivana Antunovića narodnog preporoditelja*. Subotica: Gradska štamparija i knjigovežnica

Grlica Mirko (2003): Blaško Rajić i stvaranje prve jugoslovenske države. *Ex Pannonia* 5-6-7: 55-59.

Gromović (1885): Rimpapa. Sv. otac Lav trinaesti. *Bunjevačko-šokačka Danica ili subotički kalendar za prostu 1885. godinu*, Subotica: Gjuro Kreči, 24-27.

Hetényi Martin –IvaničPeter (2017), K problematike percepcie cyrilo-metodského kultu v moderných dejinách Slovenska. *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, 5/2:77-91

Ioannes Pauli II. Pp. *Slavorum apostoli*, die 2. junii 1985. [https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/la/encyclicals/documents/hf\\_jp-ii\\_enc\\_19850602\\_slavorum-apostoli.html](https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/la/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_19850602_slavorum-apostoli.html) (приступљено 27. фебруара 2024)

Josip Juraj, biskup (1885): Korizmena poslanica. *Glasnik biskupija bosanske i sriemske*. Broj III. Tečaj XIII: 20-63.

June Marek, ed (2013): *Cyrilometodějská tradice v 19. a 20. století, období rozkvětu i snah o umlčení*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze – TOGGA

Lukić Milica, Blažević-Krezić Vera (2013): Srijemski doprinos Strossmayerovoj obnovi ćirilometodske baštine u 19. stoljeću. *IX. međunarodni simpozij Pasijska baština Hrvata u Podunavlju - Muka kao nepresušno nadahnuće kulture*. Zagreb-Sombor: Pasijska baština-Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, 63-80.

Mačković Stevan (2012): Ko je bio Blaško Rajić a ko Ivan Milutinović? (ili, zašto bi kerska škola trebalo da nosi Blaškovo ime), <https://suistorija.wordpress.com/subotica-mozaike-istorije-xx-vek/ko-je-bio-blasko-rajic-ili-zasto-bi-kerska-skola-trebalo-da-nosi-njegovo-ime/> (приступљено 1. маја 2024)

Mačković Stevan (2017): Prilozi i mala hronologija o delovanju Blaška Rajića između dva rata (1918-1941). <https://suistorijablog.wordpress.com/prilozi-o-delovanju-blaska-rajica-između-dva-rata-1918-1941/> (приступљено 14. јуна 2024)

Majar, Matija (1885): *Sveta brata Ciril in Metod slovanska apostola*. V Celovci : Družba sv. Mohora

Merhar, Boris (2013): Majar, Matija (1809–1892). *Slovenska biografija*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi340721/#slovenski-biografski-leksikon> (приступљено 27. априла 2024)

Mráz Martin (2013). Kult sv. Cyrila a Metoda a snahy o reorganizáciu gréckokatolíckej cirkvi v Uhorsku v polovici 19. storočia. *Kultúrna identita gréckokatolíkov vo svetle cyrilometodského dedičstva II*. zost. Miloš Lichner, Šimon Marínčák, Peter Žeňuch. Bratislava: Dobrá kniha, 101-114.

Raić Blaž (1908). *Velika duhovna manna ili duše hrana u molitvama i pismama za kršćane katolike*, Subotica: Tisak i naklada Subotičke tiskovne zadruge

Skenderović Robert (2004): Blaško Rajić i Hrvatska seljačka stranka – različiti koncepti nacionalnog identiteta bačkih Hrvata, *Dijalog povjesničara – istoričara* 8, Zadar 26.-28. rujna 2003., Zagreb: Zaklada Friedrich Naumann, 153-172.

Skenderović Robert (2007): Suradnja biskupa J. J. Strossmayera i Ivana Antunovića. *Croatica Christiana periodica*, Vol. 31 No. 59, 85-103.

Skenderović Robert (2017): *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije*. Subotica-Slavonski Brod: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Hrvatski institut za povijest-Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje.

Stanonik Marija (2013). Kronološki pregled motivike o svetih bratih Cirilu in Metodu v slovenskem pesnjenju. *Edinost in dialog*. letnik 1(68) številka 1-2, 184-207

Tamborra, Angelo (1988). La riscoperta di Cirillo e Metodio nel secolo XIX e suo significato. *Christianity among the Slavs. The heritage of saints Cyril and Methodius. Acts of the International Congress held on the 11th centenary of the death of St. Methodius, Rome, October 8-11, 1985*. ed. Farrugia, Edward G, Taft, Robert F, Piovesana, Gino K. Roma: Pont. Institutum Studiorum Orientalium, 315-341.

H. Tóth Imre (2003). *Cirill-Konstantin és Metód élete, működése. Bevezetés a szláv kultúrtörténetébe*. Szeged: Bába

Vuković P (2008): Antunović, Ivan. *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, 1. svezak, A, ur. Slaven Bačić, Subotica: Hrvatsko akademsko društvo

*Zbornik Ivana Antunovića I* (1990). Subotica: Institut Ivan Antunović

**EXAMPLES OF THE RECEPTION OF THE CULT OF SAINT CYRIL  
AND METHODIUS AMONG BUNJEVAC PEOPLE**

The paper analyzes several examples of the cult of the two Slavic apostles and Byzantine missionaries Cyril and Methodius among the Bunjevac people. This Roman Catholic South Slavic population has emerged in the early modern period and were formed as modern nation in the 19<sup>th</sup> century. One of the key aspects of their identity was and still is Roman Catholic faith. On the occasion of the several anniversaries dedicated to Saint Cyril and Methodius (1863, 1880 and particularly 1885) one can see how strong was the influence of Rome on the perception of the lives and works of the saint Slavic apostles.

The most prominent representatives among the Bunjevac people were Roman Catholic priests. One of them is bishop Ivan Antunović, who lead the 19<sup>th</sup> century Bunjevac national revival. He was under the strong influence of bishop of Đakovo and Syrmia Josip Juraj Strossmayer. Antunović was also a represent of the Illyrian movement and one of his key theses was the idea of unity among all Southern Slavs under the religious auspices of Rome and the Pope. This can be seen in his works where he treats the lives and works of Cyril and Methodius. Slavic language and loyalty to the see of Saint Peter in Rome are the two key notions that can be found in his works.

In 1908 another important Bunjevac priest and national leader Blaško Rajić published his prayer book. Among them, with exactly the same messages as in the case of Ivan Antunović, there is a prayer dedicated to Cyril and Methodius.

Besides somewhat proselyte tendencies, the works of these Bunjevac cultural leaders show how Cyril and Methodius were significant for the emergence of the identity of these people and also gives a good example of the importance of Roman Catholic faith to Bunjevac people.

keywords: Bunjevac, Ivan Antunović, Blaško Rajić, Cyril and Methodius